

Dnr BUN 2026/059

Barn- och utbildningsförvaltningen

Till Barn- och utbildningsnämnden

Handläggare: Per-Erik Lorentzon

Telefon: 0370 – 67 85 90

Email: per-erik.lorentzon@vaggeryd.se

Remissvar avseende motion om utökad möjlighet till skolskjuts vid skolval

Beslutsförslag

Förvaltningen föreslår Barn- och utbildningsnämnden att avslå motionen om utökad möjlighet till skolskjuts vid skolval för skolskjutsberättigade elever.

Bakgrund

Centerpartiet i Vaggeryds kommun har inkommit med en motion om att utöka möjligheten till skolskjuts för elever som redan är skolskjutsberättigade, även vid val av annan skola än den kommunen anvisar. Motionen utgår från att skolskjuts i många fall är en förutsättning för att elever, särskilt i landsbygdsområden, ska kunna utnyttja det fria skolvalet.

Motionären hänvisar till 10 kap. 32 § skollagen (2010:800) samt till förarbetena prop. 1992/93:14 och prop. 1992/93:230. I dessa anges att kommuner har möjlighet att erbjuda mer generösa lösningar än lagens minimikrav, under förutsättning att dessa är sakliga, likvärdiga och förenliga med god ekonomisk hushållning.

Motionen innebär att barn- och utbildningsnämnden ska ta fram ett förslag som möjliggör skolskjuts även vid skolval, inom givna ekonomiska ramar, samt att konsekvenser för likvärdighet, skolval och skolstruktur ska analyseras.

Centerpartiet i Vaggeryds kommun yrkar att kommunfullmäktige beslutar

1. att ge barn- och utbildningsnämnden i uppdrag att ta fram ett förslag till utökad möjlighet till skolskjuts vid skolval för elever som redan är skolskjutsberättigade enligt 10 kap. 32 § skollagen (2010:800),
2. att förslaget ska utformas i enlighet med skollagen och dess förarbeten, särskilt prop. 1992/93:14 och prop. 1992/93:230, samt rymmas inom av kommunfullmäktige anvisade ekonomiska ramar,
3. att uppdraget särskilt ska belysa konsekvenser för likvärdighet, det fria skolvalet samt elevunderlaget vid kommunens mindre skolor,
4. att kommunens skolskjutsreglemente, vid behov, justeras i syfte att genomföra motionens intentioner.

Kommunfullmäktige beslutade 2026-02-02 § 11 att:

- Kommunfullmäktige överlämnar motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Kommunstyrelsen beslutade 2026-02-17 Dnr 2026/024 att:

- Förslaget remitteras härmed till barn- och utbildningsnämnd för yttrande inom fyra månader.

Förvaltningens bedömning

Rättsliga utgångspunkter

Enligt 10 kap. 32 § skollagen är rätten till skolskjuts kopplad till den skola som kommunen anvisar eleven. Vid val av annan skola är kommunen endast skyldig att erbjuda skolskjuts om det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter.

Lagstiftningen gör därmed en tydlig åtskillnad mellan skolskjuts som en rättighet och skolskjuts som en möjlighet. Denna konstruktion är central för hur kommunens ansvar är avgränsat

De förarbeten som motionen hänvisar till ger kommuner ett visst utrymme att erbjuda mer generösa lösningar än lagens minimikrav. Samtidigt är detta utrymme tydligt villkorat av krav på likvärdighet och god ekonomisk hushållning.

Förvaltningen bedömer att motionens tolkning av detta utrymme är alltför långtgående.

Förbetsuttalandena avser främst möjligheten att i enskilda fall eller i begränsad omfattning göra avsteg där konsekvenserna är hanterbara. De är inte avsedda att ligga till grund för en generell förändring av systemets funktion.

Principiell utgångspunkt från anvisad till vald skola

Motionens förslag innebär i praktiken en principiell förskjutning från begreppet anvisad skola till vald skola som grund för skolskjuts.

Detta innebär att skolskjutsen förändras från att vara en rättighet kopplad till kommunens ansvar att tillhandahålla utbildning, till att i större utsträckning bli en service kopplad till individens fria skolval.

Denna förskjutning är central för bedömningen. Hela skolskjutssystemet är uppbyggt utifrån att elever i första hand transporteras till den anvisade skolan. Om denna princip förändras påverkas inte bara enskilda beslut, utan systemets funktion i sin helhet.

Förvaltningen bedömer att en sådan förändring går utöver det utrymme som lagstiftningen och dess förarbeten medger.

Likställighetsprincipen

En förändring av det slag som motionen föreslår kan inte begränsas till en viss elevgrupp, såsom landsbygdselever, utan måste tillämpas likvärdigt.

Det innebär att en utökad möjlighet till skolskjuts vid vald skola i praktiken skulle omfatta samtliga elever i motsvarande situation. Detta får konkreta och omfattande konsekvenser:

- Samtliga elever som valt den fristående Toftagaskolan skulle få rätt till skolskjuts. Skolan har idag egna lösningar för transporter till en kostnad om cirka 800 000–900 000 kronor per år. Vid ett genomförande av motionen skulle denna kostnad i praktiken överföras till kommunen.
- Därtill kommer cirka 30 elever som idag går i skola i annan kommun, vilka också skulle kunna göra anspråk på skolskjuts.
- Utöver detta tillkommer elever inom kommunen som valt en annan skola än den anvisade.

Detta visar att förslaget i praktiken omfattar en betydligt större grupp än vad som framgår av motionens beskrivning och att kostnadsökningen blir både tydlig och varaktig.”

Organisatoriska och ekonomiska konsekvenser

Kommunens skolskjutssystem är uppbyggt kring fasta rutter till anvisade skolor, vilket möjliggör en effektiv samordning.

När skolskjuts i större utsträckning ska erbjudas utifrån individuella skolval bryts denna struktur. Transporterna behöver i ökad grad anpassas efter enskilda elevers val, vilket innebär fler avvikelser, längre körsträckor och behov av särskilda lösningar.

Det saknas en tillräckligt etablerad taxiverksamhet i kommunen, vilket innebär att taxi inte är en praktiskt genomförbar lösning i någon större omfattning.

Kommunen är istället hänvisad till befintligt avtal med upphandlat bussbolag. Inom detta avtal finns möjlighet att sätta in mindre fordon, exempelvis skolbussar med cirka 8 platser. Dessa kräver särskild bemanning och innebär en högre kostnad per elev jämfört med ordinarie samordnade transporter.

Det innebär att även ett mindre antal elever som inte kan samordnas kan generera relativt stora kostnader. När sådana lösningar behöver användas i större omfattning uppstår snabbt en betydande ekonomisk belastning.

Sammantaget bedöms förslaget medföra både ökade kostnader och en mer svårförutsägbar kostnadsutveckling.

Påverkan på kommunens skolstruktur

En utökad möjlighet till skolskjuts vid skolval påverkar hur elever fördelas mellan kommunens skolor och riskerar att skapa nya incitament i systemet.

Genom att erbjuda skolskjuts även vid val av annan skola än den anvisade byggs ett tydligt incitament in att välja bort den anvisade skolan. Detta riskerar främst att påverka mindre skolor i landsbygdsområden, där elevunderlaget redan är mer sårbart.

Redan idag kan en sådan utveckling observeras. I den norra delen av kommunen väljer flera vårdnadshavare att placera sina barn i Måsarps skola, trots att rätt till skolskjuts saknas. Detta har lett till en ökad sårbarhet och en oro för elevunderlaget i framför allt Bondstorps skola.

Om motionen bifalls förstärks denna utveckling ytterligare. Genom att kombinera skolval med rätt till skolskjuts ökar incitamenten att välja andra skolor, vilket riskerar att ytterligare försvaga elevunderlaget vid mindre enheter.

Mot bakgrund av en redan minskande barn- och elevpopulation bedömer förvaltningen att detta kan få påtagliga konsekvenser för kommunens möjligheter att upprätthålla en långsiktigt hållbar skolorganisation.

Möjlighet till flexibilitet inom befintligt regelverk

Det nuvarande regelverket medger redan att skolskjuts kan beviljas till annan skola än den anvisade, under förutsättning att det inte uppstår organisatoriska eller ekonomiska svårigheter.

Detta innebär att det finns ett utrymme att hantera enskilda situationer där det är praktiskt och ekonomiskt möjligt. Denna möjlighet gör det möjligt att tillgodose individuella behov utan att påverka systemets övergripande funktion.

Förvaltningen bedömer att denna balans riskerar att gå förlorad om motionens förslag genomförs som en generell princip.

Samlad bedömning

Motionen innebär i praktiken en principiell förskjutning från anvisad skola till vald skola som grund för skolskjuts, vilket påverkar hela systemets uppbyggnad.

Till följd av likställighetsprincipen skulle förändringen behöva tillämpas brett och omfatta bland annat elever vid fristående skolor, elever i andra kommuner samt elever som valt annan skola inom kommunen. Detta medför betydande kostnadsökningar.

Samtidigt är de praktiska möjligheterna att hantera ett ökat transportbehov begränsade, bland annat till följd av att etablerad taxiverksamhet saknas. Kommunen är därmed hänvisad till lösningar inom befintligt bussavtal, vilket innebär högre kostnader och minskad effektivitet.

Därtill skapas incitament att välja bort den anvisade skolan, vilket riskerar att påverka elevunderlaget vid mindre skolor negativt.

Ekonomiska konsekvenser

- Ökade kostnader, bl.a. cirka 800 000–900 000 kr för elever vid Toftthagaskolan
- Tillkommande kostnader för cirka 30 elever i annan kommun
- Ytterligare kostnader för elever som valt annan skola inom kommunen
- Ökat behov av särskilda transporter inom bussavtal
- Begränsade alternativ då taxiverksamhet saknas
- Svårförutsägbara kostnader kopplade till individuella skolval

Verksamhetsmässiga konsekvenser

- Försvårad planering av skolskjuts
- Ökad organisatorisk komplexitet
- Minskad effektivitet i transporterna

Konsekvenser för likvärdighet

- Förändringen behöver tillämpas lika för alla elever
- Betydligt fler elever omfattas än vad motionen avser

Konsekvenser för skolorganisationen

- Risk för minskat elevunderlag vid mindre skolor
- Förstärkt incitament att välja annan skola än den anvisade
- Försvårad långsiktig planering
- Ökad rörlighet mellan skolor

Sammantaget bedömer förvaltningen att motionen medför betydande ekonomiska och organisatoriska konsekvenser samt risker för kommunens skolorganisation. Motionen bör därför avslås.

Per-Erik Lorentzon
Skolchef, Vaggeryds kommun